

Decentrale regelgeving klimaatadaptief bouwen en inrichten

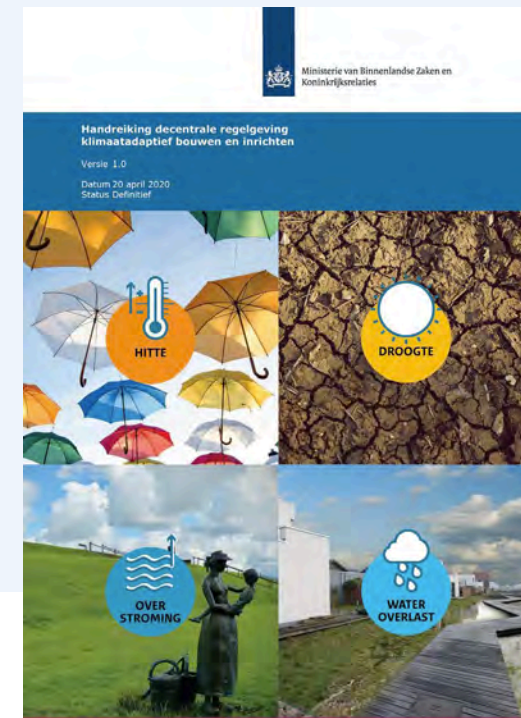
Opening & achtergrond

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie:

Verkenning of aanvullende (bouw)regelgeving nodig is om een klimaatbestendige inrichting te bevorderen (ambitie: reguleren & borgen)

Doelstelling:

- Analyse van de ervaren belemmeringen om klimaatadaptief te bouwen en formuleren van oplossingsrichtingen
- Uitwerken voorbeelden decentrale regelgeving klimaatadaptief bouwen en inrichten

Opbouw webinar

Opbouw

1. Welke mogelijkheden kent het huidig en toekomstig recht?
2. Welke knelpunten worden ervaren?
3. Handreiking klimaatadaptief bouwen en inrichten
4. Samenspel tussen overheid en markt
5. Afsluiting

15 februari 2019

Welke mogelijkheden kent het huidig en toekomstig recht?

Juridische instrumenten – huidig stelsel

gebieds-
verkenning

initiatief

ontwerp

realisatie

beheer

Wet ruimtelijke ordening: bestemmingsplan

- **Gericht op een goede ruimtelijke ordening**
 - Toelatingsplanologie > geen actieve verplichtingen
 - Regels over ruimtelijk relevante aspecten

Wet ruimtelijke ordening: bestemmingsplan

- **Gericht op een goede ruimtelijke ordening**
 - Toelatingsplanologie > geen actieve verplichtingen
 - Regels over ruimtelijk relevante aspecten
- **Bouw- en gebruiksregels**
 - Toetsgrond voor omgevingsvergunning bouwen
 - Voorschriften over bijvoorbeeld:
 - minimaal vloerpeil (bouwregel)
 - maximaal oppervlak bouwwerken (bouwregel)
 - waterberging (voorwaardelijke verplichting)

Wet ruimtelijke ordening: bestemmingsplan

- **Omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten**
 - Bijvoorbeeld: vergunningplicht voor aanbrengen terreinverharding
 - Bestemmingsplan bevat het toetsingskader

Wet ruimtelijke ordening: bestemmingsplan

- **Omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten**
 - Bijvoorbeeld: vergunningplicht voor aanbrengen terreinverharding
 - Bestemmingsplan bevat het toetsingskader
- **Watertoets**
 - Bij voorbereiding bestemmingsplan waterbeheerder betrekken
 - Toelichting bevat waterparagraaf
 - Vertaling in regels?

Wet ruimtelijke ordening: bestemmingsplan

- **Omgevingsvergunning voor aanlegactiviteiten**
 - Bijvoorbeeld: vergunningplicht voor aanbrengen terreinverharding
 - Bestemmingsplan bevat het toetsingskader
- **Watertoets**
 - Bij voorbereiding bestemmingsplan waterbeheerder betrekken
 - Toelichting bevat waterparagraaf
 - Vertaling in regels?
- **Doorwerking van provinciaal beleid en rijksbeleid**
 - Rijksinstructieregels in Barro
 - Provinciale instructieregels in PRV

Beperkingen bestemmingsplan

- **Bouw- en gebruiksregels gelden niet bij vergunningvrij bouwen**

Beperkingen bestemmingsplan

- **Bouw- en gebruiksregels gelden niet bij vergunningvrij bouwen**
- **Verplicht standaard overgangsrecht:**
 - bestaande bouwwerken mogen gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd
 - bestaande bouwwerken mogen worden herbouwd na calamiteit
 - bestaand strijdig gebruik mag worden voortgezet

Woningwet en Bouwbesluit 2012

- **Bouwbesluit is toetsgrond voor omgevingsvergunning bouwen**

Woningwet en Bouwbesluit 2012

- **Bouwbesluit is toetsgrond voor omgevingsvergunning bouwen**
- **Eisen aan wering van vocht van buiten**
 - Wering van regenwater en grondwater (niet overstroming)

Woningwet en Bouwbesluit 2012

- **Bouwbesluit is toetsgrond voor omgevingsvergunning bouwen**
- **Eisen aan wering van vocht van buiten**
 - Wering van regenwater en grondwater (niet overstroming)
- **Eisen aan afvoer hemelwater**
 - Afvoerleidingen conform NEN3215
 - Aansluitvoorschrift op de erfgrans

Wet ruimtelijke ordening: grondexploitatie

- **Exploitatieplan**

- Kan regels bevatten over:
 - werken en werkzaamheden voor bouwrijp maken
 - aanleg nutsvoorzieningen
 - inrichting openbare ruimte
- Niet verplicht als een exploitatieovereenkomst is gesloten

Wet ruimtelijke ordening: grondexploitatie

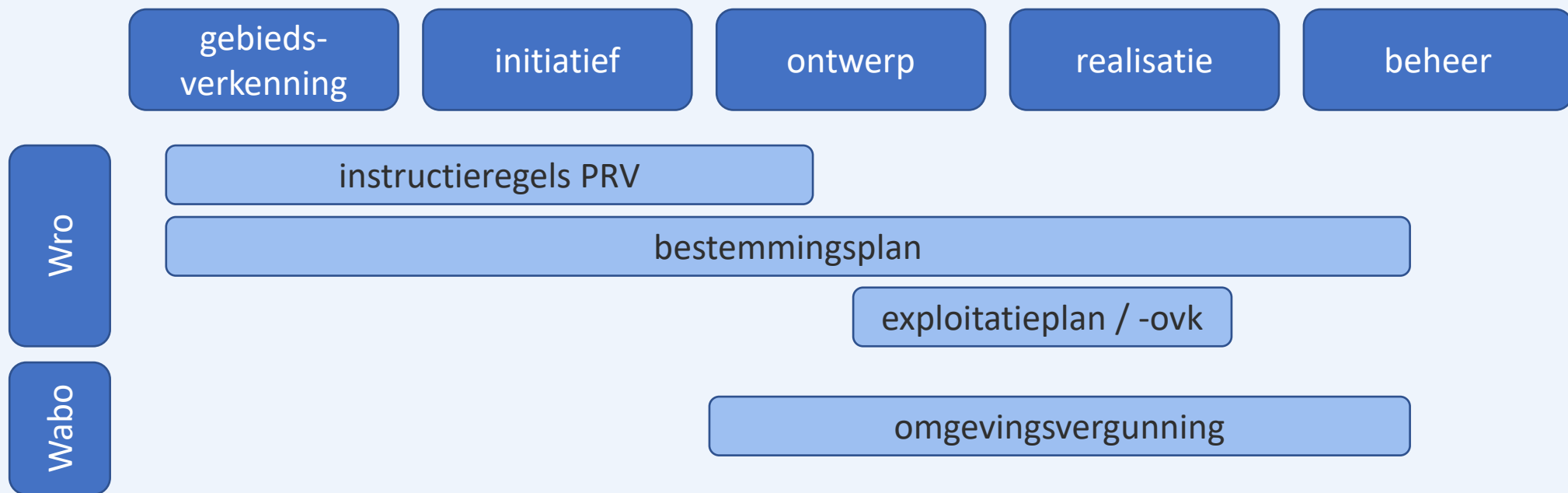
- **Exploitatieplan**

- Kan regels bevatten over:
 - werken en werkzaamheden voor bouwrijp maken
 - aanleg nutsvoorzieningen
 - inrichting openbare ruimte
- Niet verplicht als een exploitatieovereenkomst is gesloten

- **Exploitatieovereenkomst**

- Kan dezelfde eisen bevatten als een exploitatieplan

Juridische instrumenten – huidig stelsel

Wet milieubeheer en Waterwet

- **Lozingsregels hemelwater**

- Algemene rijksregels staan lozen van afstromend hemelwater toe

Doelgroep	AMvB
huishoudens	Besluit lozing afvalwater huishoudens
inrichtingen	Activiteitenbesluit milieubeheer
overige	Besluit lozen buiten inrichtingen

- Mits wordt voldaan aan de zorgplicht

Wet milieubeheer en Waterwet

- **Lozingsregels hemelwater**

- Algemene rijksregels staan lozen van afstromend hemelwater toe

Doelgroep	AMvB
huishoudens	Besluit lozing afvalwater huishoudens
inrichtingen	Activiteitenbesluit milieubeheer
overige	Besluit lozen buiten inrichtingen

- Mits wordt voldaan aan de zorgplicht

- **Bevoegd gezag kan maatwerkvoorschriften stellen**

- Ter invulling van de zorgplicht
- Bijvoorbeeld: bergingseis bij lozing hemelwater op riolering of bodem

Wet milieubeheer en Waterwet

- **Keur en algemene regels waterschap**
 - Bevat regels over aanbrengen verharding / kwantiteit lozingen
 - Watervergunning wordt alleen verleend als kans op overstroming / wateroverlast aanvaardbaar is

Wet milieubeheer en Waterwet

- **Hemelwaterverordening**

- Geldt naast algemene rijksregels
- Modelverordening VNG over “afkoppelen”
- Ook geschikt om waterberging af te dwingen
 - zowel bestaande bouw als nieuwbouw
 - voorkomt maatwerkvoorschriften op grote schaal

Juridische instrumenten – huidig stelsel

Aanbestedingswet 2012

- Aanbesteden op basis van beste prijs-kwaliteitsverhouding

Aanbestedingswet 2012

- Aanbesteden op basis van beste prijs-kwaliteitsverhouding
- Veel keuzevrijheid in aanvullende kwaliteitscriteria / prestatiewensen
 - Duurzaamheid
 - Klimaatbestendigheid

Aanbestedingswet 2012

- **Aanbesteden op basis van beste prijs-kwaliteitsverhouding**
- **Veel keuzevrijheid in aanvullende kwaliteitscriteria / prestatiewensen**
 - Duurzaamheid
 - Klimaatbestendigheid
- **Innovatie stimuleren met verschillende aanbestedingsvormen**
 - Marktconsultatie
 - Prijsvraag
 - Concurrentiegerichte dialoog

Juridische instrumenten – huidig stelsel

Wijzigingen in het nieuwe stelsel omgevingsrecht

- **Verbreding van het omgevingsplan**
 - Evenwichtige toedeling van functies aan locaties
 - Actieve verplichtingen
 - Geen standaard overgangsrecht

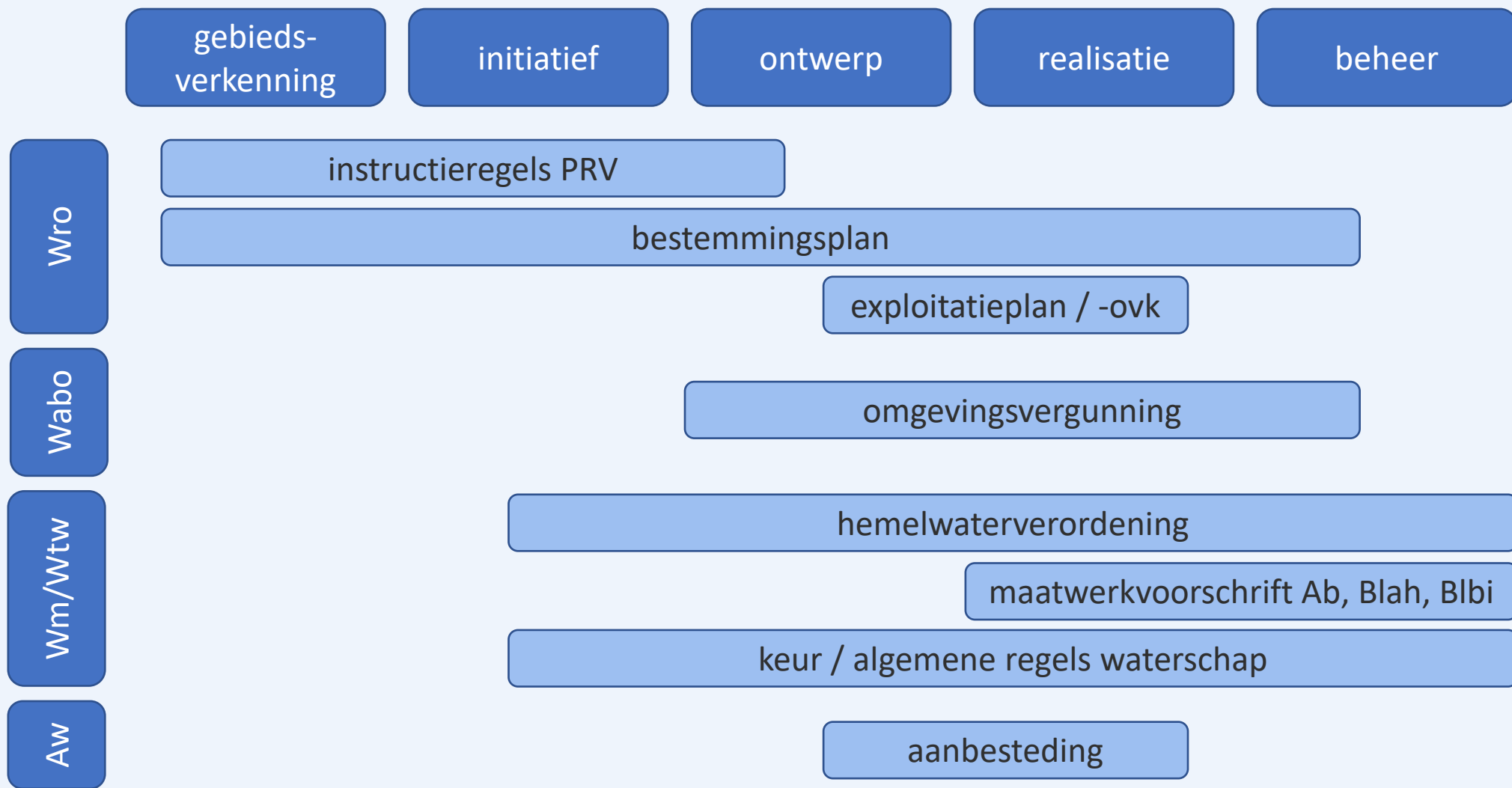
Wijzigingen in het nieuwe stelsel omgevingsrecht

- **Verbreding van het omgevingsplan**
 - Evenwichtige toedeling van functies aan locaties
 - Actieve verplichtingen
 - Geen standaard overgangsrecht
- **Decentralisatie van lozingsregels**
 - Rijksregels lozing hemelwater vervallen, gemeenten en waterschappen stellen zelf de regels

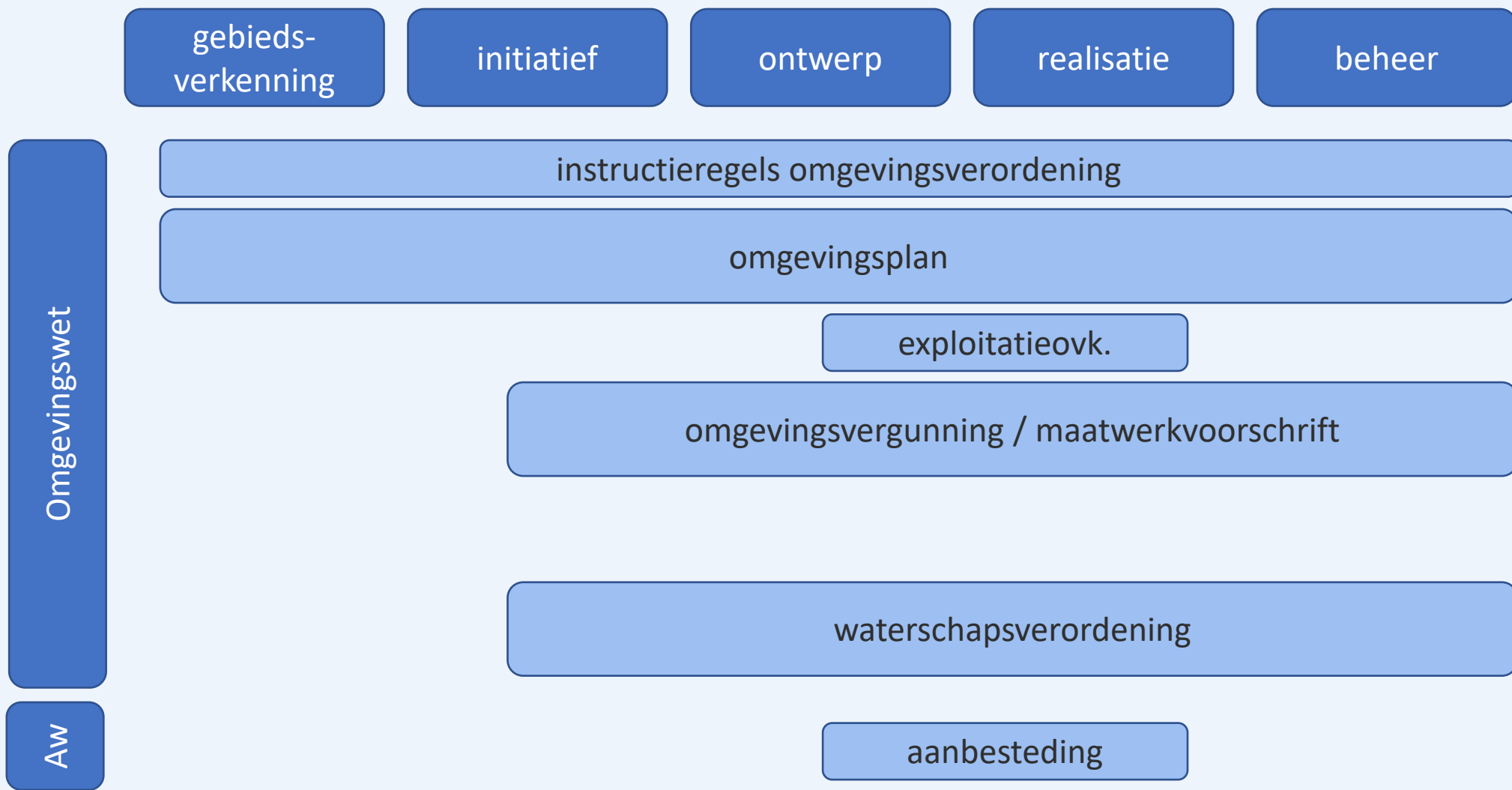
Wijzigingen in het nieuwe stelsel omgevingsrecht

- **Verbreding van het omgevingsplan**
 - Evenwichtige toedeling van functies aan locaties
 - Actieve verplichtingen
 - Geen standaard overgangsrecht
- **Decentralisatie van lozingsregels**
 - Rijksregels lozing hemelwater vervallen, gemeenten en waterschappen stellen zelf de regels
- **Decentralisatie bouwregels**
 - Aansluitvoorschrift riolering vervalt, gemeenten stellen zelf de regels

Juridische instrumenten – huidig stelsel

Juridische instrumenten – nieuw stelsel

Welke knelpunten worden ervaren?

Welke knelpunten worden ervaren?

Het huidige recht kent dus al veel mogelijkheden. Toch gebruiken decentrale overheden deze mogelijkheden nog maar beperkt.

Welke knelpunten worden ervaren?

- Juridische knelpunten
- Technische knelpunten
- Beleidsmatige knelpunten
- Organisatorische knelpunten
- Financiële knelpunten

Welke knelpunten worden ervaren?

Juridische knelpunten:

- Vergunningvrije bouwwerken
- Aantal specifieke voorschriften zijn lastig handhaafbaar
- Eisen toegankelijkheid leiden tot gelijkvloers ontwerp en daarmee watterrisico's
- Beperkte eisen aan waterwerendheid (niet voor doorgangen) en geen eisen t.a.v. overstromingen en hitte in Bouwbesluit
- Beperkte mogelijkheden corporaties
(alleen investeren in wonen en eigen bezit)

Welke knelpunten worden ervaren?

Technisch inhoudelijke knelpunten:

Geen technische eisen in Bouwbesluit of praktijkrichtlijnen:

- constructie groen-blauwe daken
- klimaatbestendige inrichting gebouwen
(bv. meterkast, stopcontacten e.d.)
- hittebestendig bouwen
(ventilatie, kleurstelling gevels, overstek)

Overleg standaarden klimaatadaptatie (OSKA)

<https://ruimtelijkeadaptatie.nl/overheden/deltaplan-ra/reguleren-borgen/borgen/standaarden/oska/>

Welke knelpunten worden ervaren?

Beleidsmatige knelpunten:

- Weinig aandacht voor klimaatadaptatie bij locatiekeuzes, bestemmen en inrichten (o.a. bouwrijpmaken en ontwerp)
- Watertoetsproces te beperkt (inhoud en procedure) en weinig sturend (doorwerking in regels bestemmingsplan)
- Bij aanbestedingen ontbreken specifieke voorschriften

Welke knelpunten worden ervaren?

Organisatorische knelpunten:

- Inbedding klimaatorganisatie (regiefunctie) in gemeentelijke organisatie nog niet altijd het geval
- Kennis over (on)mogelijkheden regelgeving is nog niet overal aanwezig
- Grote bouwopgave en beperkte ambtelijke capaciteit
- Toenemende voorschriften leiden tot druk bij VTH
- Verschillende belangen binnen gemeentelijke organisatie
- Cultuur van deregulering bij management en bestuur

Welke knelpunten worden ervaren?

Financiële knelpunten:

- Specifiek voorschriften kunnen leiden tot hogere kosten
(*met name als deze te laat worden ingebracht...*)
- Businesscase woningcorporaties lastig rond te krijgen
(leidt niet direct lagere kosten/woonlasten of meer (huur)opbrengst)

Handreiking decentrale regelgeving klimaatadaptief bouwen en inrichten

Inhoud handreiking

Klimaatadaptief bouwen: een samenspel tussen overheid en markt

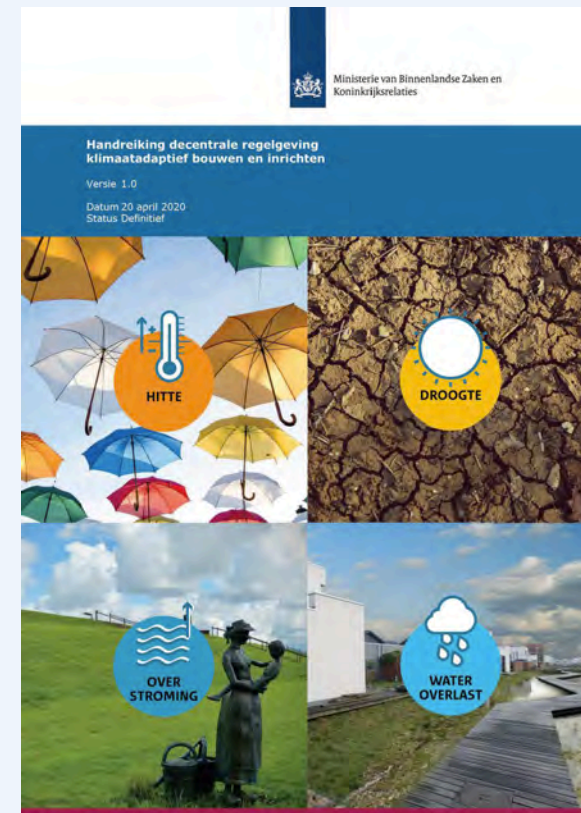

Inhoud handreiking

Klimaatadaptief bouwen: een samenspel tussen overheid en markt

Factsheets met voorbeeldregels per thema

- hitte
- droogte
- gevolgen overstroming
- wateroverlast

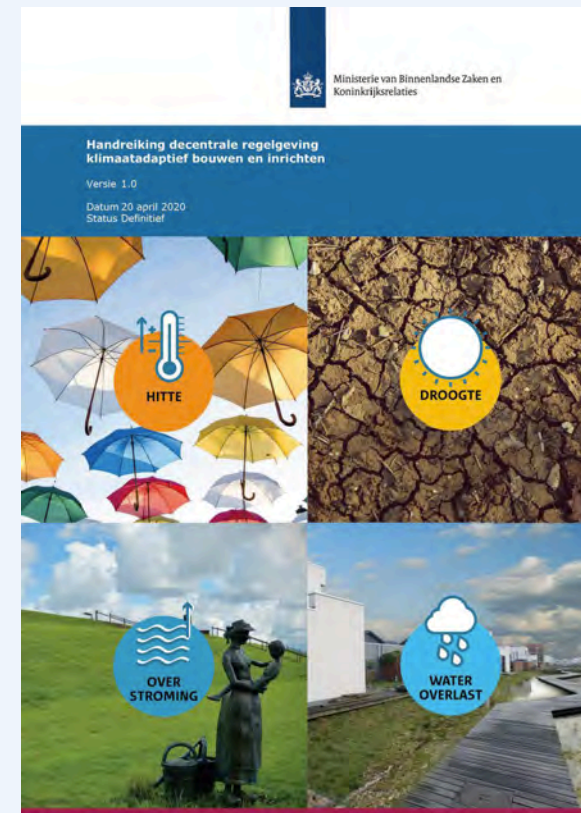
Inhoud handreiking

Klimaatadaptief bouwen: een samenspel tussen overheid en markt

Factsheets met voorbeeldregels per thema

- hitte
- droogte
- gevolgen overstroming
- wateroverlast

Bestaande praktijkvoorbeelden

Gebruik van de handreiking

Inleiding per factsheet geeft doel aan

Gebruik van de handreiking

Inleiding per factsheet geeft doel aan

Oranje tekst: voorbeeldregel en toelichting

- Het is een voorbeeld, dus pas gerust aan
- Bij <x> een waarde kiezen
- Onder de voorbeeldregels staan gebruikelijke waarden voor <x>

Gebruik van de handreiking

Inleiding per factsheet geeft doel aan

Oranje tekst: voorbeeldregel en toelichting

- Het is een voorbeeld, dus pas gerust aan
- Bij <x> een waarde kiezen
- Onder de voorbeeldregels staan gebruikelijke waarden voor <x>

Inhoudsopgave is doorklikbaar

- Terug via pijl onderaan de pagina

Voorbeeld hitte: verplicht bodemenergiesysteem

Voorbeeldregel bestemmingsplan

Artikel x.1 (bestemmingsomschrijving bedrijventerrein)

De voor 'Bedrijventerrein' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. ...

b. een bodemenergiesysteem ten behoeve van een gesloten warmte-koude opslag;

met bijbehorende gebouwen, bouwwerken geen gebouwen zijnde, (ontsluitings)wegen en paden, parkeervoorzieningen, groenvoorzieningen, water en voorzieningen voor de waterhuishouding, tuinen en erven.

Artikel x.2 (specifieke gebruiksregels – duurzaamheid)

Uiterlijk voor de feitelijke vestiging van het zesde bedrijf is een bodemenergiesysteem ten behoeve van een gesloten warmte-koude opslag voor het gehele terrein gerealiseerd, waarbij de bronnen zodanig ten opzichte van elkaar worden geplaatst dat de watertemperaturen van deze bronnen elkaar niet negatief beïnvloeden.

Voorbeeld droogte: verplichte infiltratie hemelwater

Voorbeeld maatwerkvoorschrift

Met ingang van <...> weken na inwerkingtreding van dit besluit, wordt op jaarbasis ten minste <x> % van het hemelwater dat op het verharde oppervlak van het perceel valt via een infiltratievoorziening geloosd in de bodem. Het overige hemelwater kan op de riolering worden geloosd.

- > De termijn kan bijvoorbeeld op 12 weken worden gesteld. Een percentage van 90% te infiltreren regenwater is vrijwel altijd haalbaar.

Voorbeeld overstroming: beperking vitale functies

Voorbeeldregel provinciale instructieregel op omgevingsplan

Artikel x.3 Geen vitale functies in overstromingsgevoelig gebied

1. Een omgevingsplan dat betrekking heeft op locaties binnen overstromingsgevoelig gebied laat geen vitale functies toe.
2. Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van het eerste lid, als wordt aangetoond dat met gevolgbeperkende maatregelen en maatregelen voor rampenbeheersing een Lokaal Individueel Risico van 10^{-6} wordt gerealiseerd.

Voorbeeld wateroverlast: waterberging bestaande bouw

Voorbeeldregel bestemmingsplan

Artikel x.1 Voorwaardelijke bouwregel

1. Op de gronden met de bestemming "...” is het bebouwen van de gronden slechts toegestaan als is voorzien in de aanleg van een waterberging van ten minste <x> liter per vierkante meter bebouwd oppervlak, die tussen <y en z> dagen na een bui weer voor 90% beschikbaar is.

2. Het bevoegd gezag kan bij omgevingsvergunning afwijken van het eerste lid als het realiseren van de waterberging redelijkerwijs niet mogelijk is.

> Gebruikelijke waarden voor de omvang van de waterberging zijn 40 tot 60 l/m². Voor de termijn van vasthouden van het water en lediging kan gedacht worden aan 12 tot 24 uur resp. 2 tot 5 dagen.

Samenspel tussen overheid en markt

Sturen op klimaatadaptief bouwen en inrichten?

Het huidig recht kent veel mogelijkheden

Politiek-bestuurlijke vraag:

- In hoeverre wil je actief sturen op klimaatadaptief bouwen en inrichten?

Sturen op klimaatadaptief bouwen en inrichten?

Het huidig recht kent veel mogelijkheden

Politiek-bestuurlijke vraag:

➤ In hoeverre wil je actief sturen op klimaatadaptief bouwen en inrichten?

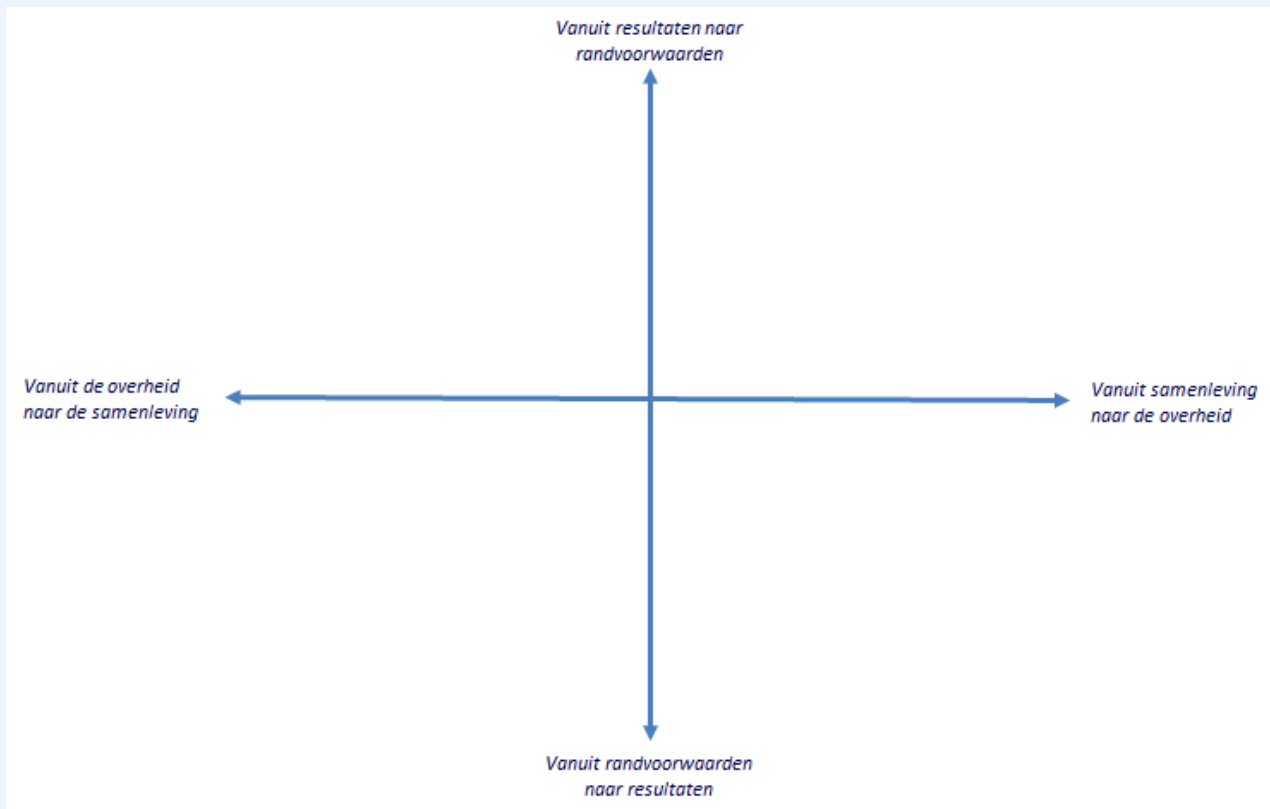
En zo ja, op welke wijze? Welke rol heeft de overheid en welke rol heeft de markt?

- Voorlichting & stimuleren
- Financiële prikkels
- Convenanten en gebiedsafspraken (intentieovereenkomsten)
- Privaatrechtelijk (o.a. aanbesteding, erfpacht, gronduitgifte)
- Publiekrechtelijk (o.a. bestemmingsplan, verordeningen)

Sturen op klimaatadaptief bouwen en inrichten?

Politiek-bestuurlijke vraag

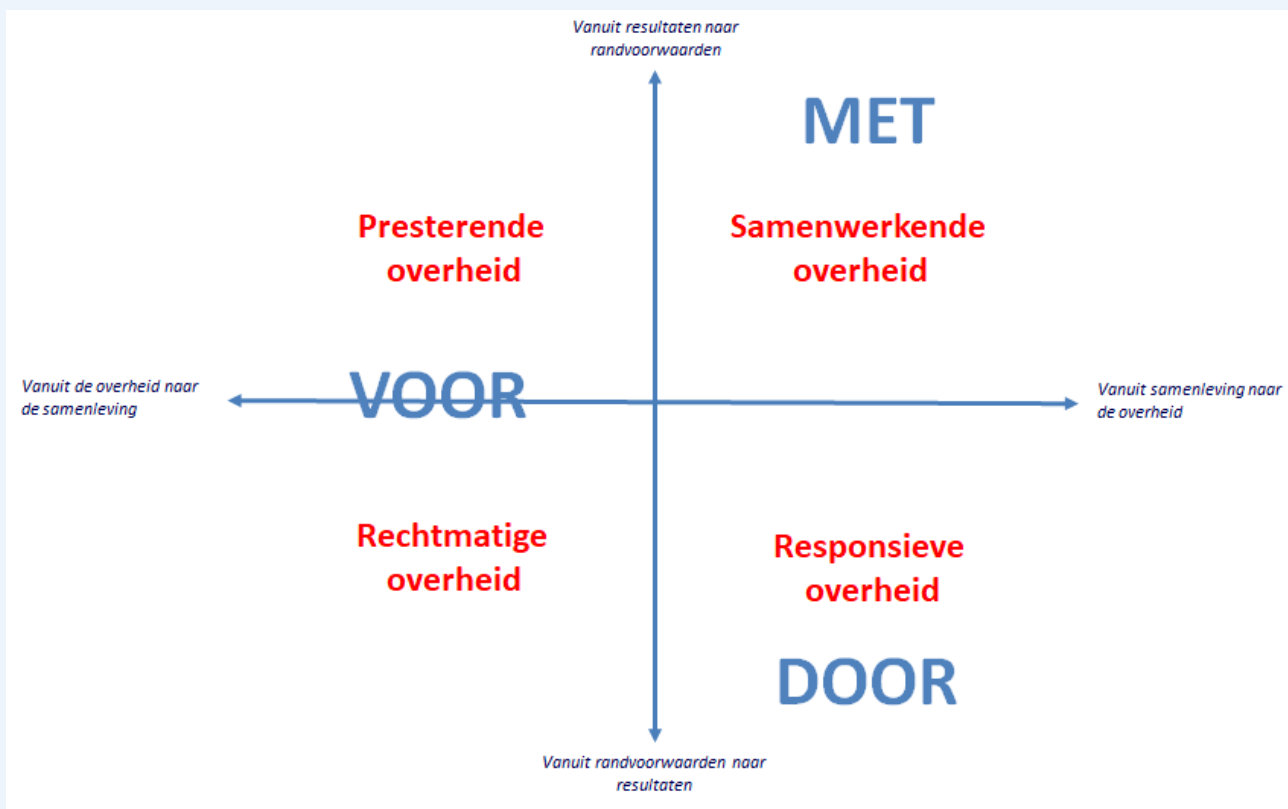
Overheidsparticipatie in een energieke samenleving (PBL / NSOB)

Sturen op klimaatadaptief bouwen en inrichten?

Politiek-bestuurlijke vraag

Overheidsparticipatie in een energieke samenleving (PBL / NSOB)

Sturen op klimaatadaptief bouwen en inrichten?

Het huidig recht kent veel mogelijkheden. De vraag is niet langer of het mogelijk is, maar of decentrale regelgeving als instrument gewenst is!

- **Maak als organisatie met bestuur een bewuste keuze over inzet van decentrale regelgeving**

Sturen op klimaatadaptief bouwen en inrichten?

Het huidige recht kent veel mogelijkheden. De vraag is niet langer of het mogelijk is, maar of decentrale regelgeving als instrument gewenst is!

- **Maak als organisatie met bestuur een bewuste keuze over inzet van decentrale regelgeving**

En zo ja, stuur dan zoveel mogelijk op prestaties (doelen). Dat geeft ruimte aan ontwerpers, ontwikkelaars en bouwers (ruimte voor creativiteit).

Bijvoorbeeld:

Prestatie-eis (doelvoorschrift): verwerken [x] mm op perceel

Eis maatregel (middelvoorschrift): minimum oppervlak groen of waterberging

Dank voor uw belangstelling!

Onderzoek knelpunten

www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/03/07/advies-aanpak-knelpunten-klimaatadaptief-bouwen

Handreiking decentrale regelgeving

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2020/04/30/handreiking-regelgeving-klimaat-adaptief-bouwen-en-inrichten>

Vragen?

Gert Dekker g.dekker@ambient.nl

Simon Handgraaf simon.handgraaf@colibri-advies.nl